Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2024/6008

9.10.2024

Aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures

(C/2024/6008)

Sinds de inwerkingtreding op 1 september 2024 van verordening (EU, Euratom) 2024/2019 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van Protocol nr. 3 betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie [1] (hierna: "Statuut") deelt het Hof van Justitie met het Gerecht van de Europese Unie de bevoegdheid om zich middels een prejudiciële beslissing uit te spreken over de uitlegging van het Unierecht en over de geldigheid van handelingen van de instellingen, organen of instanties van de Unie.
Gezien het grote belang van deze wijziging lijkt het noodzakelijk om de tekst van de aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties met betrekking tot het instellen van prejudiciële procedures [2] bij te werken. Net zoals in de vorige versies van deze aanbevelingen, wordt in deze tekst in herinnering gebracht wat de essentiële kenmerken van de prejudiciële procedure zijn en met welke punten de nationale rechterlijke instanties rekening moeten houden voordat zij zich tot het Hof wenden. Tegelijkertijd worden er enkele praktische aanwijzingen over de vorm en de inhoud van een verzoek om een prejudiciële beslissing gegeven, alsmede over de voorlopige analyse die van deze verwijzingen bij binnenkomst bij het Hof wordt gemaakt om te bepalen welke rechterlijke instantie bevoegd is om er kennis van te nemen. Zodra dit is bepaald, wordt het verzoek om een prejudiciële beslissing door het Hof of het Gerecht in wezen op dezelfde manier behandeld. Behoudens de uitzonderlijke mogelijkheid van heroverweging, zijn de beslissingen van het Gerecht definitief en hebben zij dezelfde draagwijdte als de beslissingen van het Hof.

[1] PB L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj.
[2] PB C 380 van 8.11.2019, blz. 1.

Inhoud

		Punten
Inleiding		1–2
I.	Bepalingen die op alle verzoeken om een prejudiciële beslissing van toepassing zijn	3–39
	Indiener van het verzoek om een prejudiciële beslissing	3–7
	Voorwerp en strekking van het verzoek om een prejudiciële beslissing	8–11
	Aangewezen moment om prejudicieel te verwijzen	12–13
	Vorm en inhoud van het verzoek om een prejudiciële beslissing	14–20
	Bescherming van persoonsgegevens en het anonimiseren van het verzoek om een prejudiciële beslissing	21–22
	Toezending aan het Hof van het verzoek om een prejudiciële beslissing en het dossier van de nationale procedure	23–24
	Bepaling door het Hof van de rechterlijke instantie die bevoegd is om uitspraak te doen over het verzoek om een prejudiciële beslissing	25–29
	Interactie tussen de prejudiciële verwijzing en de nationale procedure	30–32
	Kosten en rechtsbijstand	33–34
	Verloop van de procedure bij het Hof of het Gerecht en het gevolg dat de verwijzende rechterlijke instantie aan hun beslissing geeft	35–37
	Uitzonderlijke mogelijkheid van heroverweging door het Hof van de beslissing van het Gerecht	38–39
II.	Bepalingen die van toepassing zijn op de verzoeken om een prejudiciële beslissing die bijzonder snel moeten worden behandeld	40–48
	Voorwaarden voor toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure	41–43
	Verzoek om toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure	44–46
	Contact tussen het Hof of het Gerecht, de verwijzende rechter en de partijen in het hoofdgeding	47–48
Bijlage – Essentiële bestanddelen van een verzoek om een prejudiciële beslissing		

Inleiding

1. De prejudiciële verwijzing, waarin is voorzien in de artikelen 19, lid 3, onder b), van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: "VEU") en artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: "VWEU"), is een mechanisme van fundamenteel belang in het recht van de Europese Unie. Het mechanisme moet waarborgen dat dit recht binnen de Unie uniform wordt uitgelegd en toegepast, door aan de rechterlijke instanties van de lidstaten een instrument te bieden waarmee zij zich prejudicieel tot het Hof van Justitie van de Europese Unie kunnen wenden met vragen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van handelingen van de instellingen, de organen en de instanties van de Unie. En hoewel elk verzoek om een prejudiciële beslissing moet worden gericht aan het Hof van Justitie (hierna: "Hof"), zal het antwoord op de door de nationale rechterlijke instanties gestelde vragen naargelang het voorwerp van de verwijzing door het Hof of door het Gerecht worden gegeven.

2. De prejudiciële procedure berust op een nauwe samenwerking tussen het Hof en het Gerecht, enerzijds, en de rechterlijke instanties van de lidstaten, anderzijds. Met het oog op de doeltreffendheid van deze procedure is het noodzakelijk om de voornaamste kenmerken ervan in herinnering te brengen en om bepaalde verduidelijkingen aan te brengen ten aanzien van de bepalingen van de Reglementen voor de procesvoering van het Hof en van het Gerecht, die in wezen identiek zijn geformuleerd, met betrekking tot onder meer de indiener, het voorwerp en de strekking van het verzoek om een prejudiciële beslissing, alsook de vorm en de inhoud van een dergelijk verzoek. Deze verduidelijkingen, die voor alle verzoeken om een prejudiciële beslissing gelden (I), worden aangevuld door bepalingen betreffende verzoeken om een prejudiciële beslissing die bijzonder snel moeten worden behandeld (II) en door een bijlage waarin een samenvatting wordt gegeven van alle bestanddelen die in een verzoek om een prejudiciële beslissing moeten voorkomen.

I. **Bepalingen die op alle verzoeken om een prejudiciële beslissing van toepassing zijn**

Indiener van het verzoek om een prejudiciële beslissing

3. De bevoegdheid van het Hof en van het Gerecht om bij prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de uitlegging of de geldigheid van het recht van de Unie wordt uitsluitend op initiatief van de nationale rechterlijke instanties uitgeoefend, ongeacht of de partijen in het hoofdgeding al dan niet de wens hebben geuit dat de rechter om een prejudiciële beslissing verzoekt. De nationale rechterlijke instantie waarbij een geding aanhangig is, zal de verantwoordelijkheid voor de te geven rechterlijke beslissing dragen. Daarom is het alleen aan haar om aan de hand van de bijzonderheden van elke zaak te beoordelen of een verzoek om een prejudiciële beslissing noodzakelijk is om uitspraak te kunnen doen en of de vragen die zij stelt relevant zijn.

4. De hoedanigheid van rechterlijke instantie wordt uitgelegd als een autonoom begrip van het recht van de Unie, rekening houdend met een reeks van factoren, zoals de wettelijke grondslag van het verwijzende orgaan, het permanente karakter en de verplichte rechtsmacht ervan, het feit dat het orgaan uitspraak doet na een procedure op tegenspraak, de toepassing van de rechtsregels door het orgaan en de onafhankelijkheid van dat orgaan.

5. De rechterlijke instanties van de lidstaten kunnen het Hof aldus een verzoek om een prejudiciële beslissing voorleggen wanneer zij van oordeel zijn dat een beslissing van het Hof of het Gerecht over de uitlegging of de geldigheid van het recht van de Unie noodzakelijk is om uitspraak te kunnen doen (zie artikel 267, tweede alinea, VWEU). Een prejudiciële verwijzing kan met name bijzonder nuttig zijn wanneer voor de nationale rechterlijke instantie een nieuwe uitleggingsvraag wordt opgeworpen die van belang is voor de uniforme toepassing van het recht van de Unie, of wanneer de bestaande rechtspraak niet voldoende duidelijk is voor een nieuw feitelijk of rechtskader.

6. Wanneer een vraag wordt opgeworpen in het kader van een zaak die aanhangig is bij een rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hogere voorziening, is deze instantie evenwel verplicht om een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen (zie artikel 267, derde alinea, VWEU), tenzij er ter zake al vaste rechtspraak is of dat er geen ruimte is voor redelijke twijfel over de juiste uitlegging van de betrokken rechtsregel.

7. Bovendien volgt uit vaste rechtspraak dat de nationale rechterlijke instanties weliswaar de voor hen aangevoerde ongeldigheidsgronden tegen een handeling van de instellingen, de organen en de instanties van de Unie kunnen verwerpen, maar dat alleen de Unierechter een dergelijke handeling ongeldig kan verklaren. Wanneer zij twijfels heeft over de geldigheid van een dergelijke handeling, moet een rechterlijke instantie van een lidstaat dan ook een verzoek om een prejudiciële beslissing indienen, met vermelding van de redenen waarom zij twijfels heeft. Afhankelijk van het voorwerp van het verzoek om een prejudiciële beslissing is het vervolgens aan het Hof of aan het Gerecht om zich over deze vraag uit te spreken (zie de punten 25-29 hieronder).

Voorwerp en strekking van het verzoek om een prejudiciële beslissing

8. Het verzoek om een prejudiciële beslissing dient betrekking te hebben op de uitlegging of de geldigheid van het recht van de Unie, en niet op de uitlegging van de regels van het nationale recht of op feitelijke vragen die in het kader van het hoofdgeding worden opgeworpen.

9. Het Hof en het Gerecht kunnen alleen uitspraak doen over een verzoek om een prejudiciële beslissing wanneer het recht van de Unie van toepassing is op de zaak die aan het hoofdgeding ten grondslag ligt. In dat verband is het onontbeerlijk dat de verwijzende rechterlijke instantie alle relevante gegevens, feitelijk en rechtens, uiteenzet waarom zij meent dat de bepalingen van het Unierecht op de zaak van toepassing zouden kunnen zijn.

10. Wat betreft de prejudiciële verwijzingen die op de uitlegging van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie betrekking hebben, moet eraan worden herinnerd dat artikel 51, lid 1, daarvan bepaalt dat de bepalingen van het Handvest uitsluitend tot de lidstaten zijn gericht wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Hoewel het recht van de Unie op diverse manieren ten uitvoer kan worden gebracht, moet niettemin duidelijk en ondubbelzinnig uit het verzoek om een prejudiciële beslissing blijken dat een andere regel van het Unierecht dan het Handvest van toepassing is op de zaak die aan het hoofdgeding ten grondslag ligt. De Unierechter is niet bevoegd om over een verzoek om een prejudiciële beslissing uitspraak te doen wanneer een rechtssituatie niet binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt. Daarom kunnen de eventueel door de verwijzende rechterlijke instantie ingeroepen bepalingen van het Handvest niet op zich de grondslag voor die bevoegdheid vormen.

11. Hoewel het Hof en het Gerecht noodzakelijkerwijs rekening houden met het feitelijke en het rechtskader van het hoofdgeding zoals dat door de verwijzende rechterlijke instantie is omschreven in haar verzoek om een prejudiciële beslissing, passen zij het Unierecht niet zelf toe op dit geding. Wanneer het Hof en het Gerecht zich uitspreken over de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht, trachten zij een antwoord te geven dat nuttig is voor de beslechting van het hoofdgeding, maar het staat aan de verwijzende rechterlijke instantie om daaruit de concrete gevolgen te trekken, waar nodig door de nationale regel die onverenigbaar is met het Unierecht buiten toepassing te laten.

Aangewezen moment om prejudicieel te verwijzen

12. Een nationale rechterlijke instantie kan het Hof een verzoek om een prejudiciële beslissing voorleggen zodra zij vaststelt dat een beslissing over de uitlegging of de geldigheid van het recht van de Unie nodig is om uitspraak te kunnen doen. Deze rechterlijke instantie kan immers het best beoordelen in welk stadium van de nationale procedure een dergelijk verzoek moet worden gedaan.

13. Het verzoek van de nationale rechter zal de grondslag vormen voor de procedure die zich voor het Hof of het Gerecht zal afspelen. Het Hof of het Gerecht moet over alle gegevens beschikken om na te kunnen gaan of het bevoegd is om op de gestelde vragen te antwoorden en, indien dit het geval is, om een nuttig antwoord op die vragen te kunnen geven. Daarom is het noodzakelijk dat de beslissing om prejudicieel te verwijzen pas wordt genomen wanneer de procedure zo ver is gevorderd dat de verwijzende rechterlijke instantie het feitelijke en het rechtskader van de zaak die aan het hoofdgeding ten grondslag ligt voldoende nauwkeurig kan afbakenen, evenals de rechtsvragen die zij opwerpt. In het belang van een goede rechtsbedeling kan het ook nuttig zijn pas te verwijzen nadat de partijen zijn gehoord.

Vorm en inhoud van het verzoek om een prejudiciële beslissing

14. Het verzoek om een prejudiciële beslissing kan elke vorm aannemen die het nationale recht toelaat, maar daarbij moet voor ogen worden gehouden dat dit verzoek de grondslag zal vormen voor de procedure bij het Hof of het Gerecht en dat dit zal worden betekend aan alle belanghebbenden die zijn genoemd in artikel 23 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: "Statuut"), en met name aan alle lidstaten, om hun eventuele opmerkingen te ontvangen. De daarmee samenhangende noodzaak om het verzoek om een prejudiciële beslissing in alle officiële talen van de Europese Unie te vertalen, brengt mee dat de verwijzende rechterlijke instantie een eenvoudige, duidelijke en nauwkeurige schrijfwijze dient te hanteren, zonder overbodige uitweidingen. De ervaring wijst uit dat een tiental bladzijden doorgaans volstaat om het feitelijke en het rechtskader van een verzoek om een prejudiciële beslissing naar behoren uiteen te zetten alsmede de redenen waarom dat verzoek aan het Hof wordt voorgelegd.

15. De vereisten voor de inhoud van het verzoek om een prejudiciële beslissing zijn op identieke wijze vastgelegd in artikel 94 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof en in artikel 199 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht en zijn in het kort weergegeven in de bijlage bij dit document. Naast de tekst zelf van de gestelde prejudiciële vragen, moet het verzoek om een prejudiciële beslissing het volgende bevatten:

— een summier overzicht van het voorwerp van het hoofdgeding en de relevante feiten zoals die door de verwijzende rechterlijke instantie zijn vastgesteld, of ten minste een uiteenzetting van de feitelijke gegevens waarop de prejudiciële vragen berusten;

— de inhoud van de nationale bepalingen die op de zaak van toepassing kunnen zijn en, in voorkomend geval, de relevante nationale rechtspraak, en

— de uiteenzetting van de redenen die de verwijzende rechter ertoe hebben gebracht om zich vragen te stellen over de uitlegging of de geldigheid van bepalingen van het recht van de Unie, alsook het verband tussen deze bepalingen en de nationale regelgeving die op het hoofdgeding van toepassing is.

Indien een of meer van de bovenstaande elementen ontbreken, kan het zijn dat het Hof of het Gerecht zich met name op grond van artikel 53, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof dan wel artikel 225 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht bij met redenen omklede beschikking onbevoegd moet verklaren om over de prejudicieel gestelde vragen uitspraak te doen of het verzoek om een prejudiciële beslissing niet-ontvankelijk moet verklaren.

16. De verwijzende rechterlijke instantie moet in haar verzoek om een prejudiciële beslissing nauwkeurige verwijzingen opnemen naar de nationale bepalingen die op de feiten van het hoofdgeding van toepassing zijn en naar de bepalingen van het Unierecht waarvan om uitlegging wordt verzocht of waarvan de geldigheid aan de orde wordt gesteld. Die verwijzingen dienen zo veel mogelijk de exacte titel en de datum van vaststelling te bevatten van de handelingen waarin de betrokken bepalingen worden genoemd alsmede publicatiereferenties van die handelingen. Wanneer de verwijzende rechterlijke instantie naar de rechtspraak verwijst wordt zij voorts verzocht om het ECLI-nummer ("European Case Law Identifier") van de betrokken beslissing te vermelden.

17. Indien de verwijzende rechterlijke instantie dit nodig acht voor het begrip van de zaak, kan zij beknopt melding maken van de belangrijkste argumenten van de partijen in het hoofdgeding. In die context is het nuttig erop te wijzen dat alleen het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt vertaald, en niet de eventuele bijlagen bij dit verzoek.

18. De verwijzende rechterlijke instantie kan ook beknopt vermelden hoe de prejudiciële vragen haars inziens zouden moeten worden beantwoord. Een dergelijke aanwijzing kan nuttig zijn, in het bijzonder in het kader van een versnelde procedure of een spoedprocedure.

19. De gestelde vragen moetenzijn opgenomen in een afzonderlijk en duidelijk onderscheiden deel van de verwijzingsbeslissing, bij voorkeur aan het begin of het einde daarvan. Zij moeten op zich kunnen worden begrepen, zonder dat de motivering van het verzoek hoeft te worden geraadpleegd.

20. Omwille van de leesbaarheid is het van wezenlijk belang dat het verzoek om een prejudiciële beslissing het Hof in uitgetypte vorm bereikt en dat de pagina's en alinea's van de verwijzingsbeslissing worden genummerd. Handgeschreven verzoeken om een prejudiciële beslissing worden niet in behandeling genomen.

Bescherming van persoonsgegevens en het anonimiseren van het verzoek om een prejudiciële beslissing

21. Om te zorgen voor een optimale bescherming van de persoonsgegevens in het kader van de behandeling van de zaak door het Hof of het Gerecht, de betekening van het verzoek om een prejudiciële beslissing aan de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden en de verspreiding van de beslissing waardoor een einde komt aan het geding in alle officiële talen van de Unie, wordt de verwijzende rechterlijke instantie – die als enige volledige kennis van het voorgelegde dossier van de nationale procedure heeft – verzocht om zelf in haar verzoek over te gaan tot anonimisering van de zaak, bijvoorbeeld door de naam van de natuurlijke personen die in het verzoek worden vermeld te vervangen door letters en door gegevens weg te laten waardoor die personen geïdentificeerd kunnen worden. Wegens het algemene gebruik van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën en met name het gebruik van zoekmachines zal een anonimisering na de betekening van dit verzoek aan de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden en na de bekendmaking van de mededeling over de zaak in kwestie in het Publicatieblad van de Europese Unie immers geen enkel dienstig effect meer hebben.

22. Wanneer de verwijzende rechterlijke instantie beschikt over een versie van het verzoek om een prejudiciële beslissing die de namen en de volledige gegevens van de partijen in het hoofdgeding bevat, en een geanonimiseerde versie daarvan, wordt zij verzocht om de twee versies aan het Hof over te leggen teneinde de behandeling van de zaak door het Hof of het Gerecht te vergemakkelijken.

Toezending aan het Hof van het verzoek om een prejudiciële beslissing en het dossier van de nationale procedure

23. Het verzoek om een prejudiciële beslissing moet van een datum en een handtekening zijn voorzien en vervolgens worden toegezonden aan de griffie van het Hof, hetzij langs elektronische weg hetzij per post (Griffie van het Hof van Justitie, Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Luxembourg). Om redenen verband houdende met, onder meer, de noodzaak om een snelle behandeling van de zaak en een zo goed mogelijke communicatie met de verwijzende rechterlijke instantie te verzekeren, beveelt het Hof het gebruik van de applicatie e-Curia aan. De modaliteiten voor toegang tot deze applicatie, waardoor de processtukken langs elektronische weg kunnen worden ingediend en betekend, en de voorwaarden voor het gebruik ervan kunnen worden geraadpleegd op de website van de instelling: CURIA - Procedure - Hof van Justitie van de Europese Unie (europa.eu). Teneinde de behandeling van verzoeken om een prejudiciële beslissing door het Hof en het Gerecht en, met name, de vertaling ervan in alle officiële talen van de Europese Unie te vergemakkelijken, wordt de nationale rechterlijke instantie verzocht om, naast de toezending van de originele versie van het verzoek om een prejudiciële beslissing via e-Curia, een versie van dit verzoek in een formaat dat kan worden bewerkt toe te zenden aan het volgende adres: editable-versions@curia.europa.eu. ([3])

24. Het verzoek om een prejudiciële beslissing moet bij de griffie worden ingediend met alle documenten die relevant en nuttig kunnen zijn voor de behandeling van de zaak door het Hof en het Gerecht, met name de nauwkeurige contactgegevens van de partijen in het hoofdgeding en hun eventuele vertegenwoordigers, alsook het procesdossier van de zaak die aan het hoofdgeding ten grondslag ligt of een afschrift daarvan. Dit dossier (of het afschrift ervan) – dat langs elektronische weg of per post kan worden toegezonden – wordt voor de gehele duur van de procedure bij het Hof of het Gerecht ter griffie bewaard, waar het, behoudens andersluidende aanwijzingen van de verwijzende rechterlijke instantie, door de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden kan worden ingezien.

Bepaling door het Hof van de rechterlijke instantie die bevoegd is om uitspraak te doen over het verzoek om een prejudiciële beslissing

25. Hoewel alle verzoeken om een prejudiciële beslissing omwille van de rechtszekerheid en een vlotte behandeling moeten worden ingediend bij het Hof, zal het antwoord op de vragen van de verwijzende rechterlijke instantie niet noodzakelijkerwijs door het Hof zelf worden gegeven. Het zal naargelang het voorwerp van het verzoek om een prejudiciële beslissing door het Hof of door het Gerecht worden gegeven.

26. Zoals blijkt uit artikel 50 ter, eerste alinea, van het Statuut, is het Gerecht bevoegd kennis te nemen van de verzoeken om een prejudiciële beslissing op grond van artikel 267 VWEU die uitsluitend betrekking hebben op een of meer van de volgende specifieke aangelegenheden:

— het gemeenschappelijk stelsel van belasting over de toegevoegde waarde;

— accijnzen;

— het douanewetboek;

— de tariefindeling van goederen in de gecombineerde nomenclatuur;

— compensatie voor en bijstand aan passagiers bij instapweigering of bij vertraging of annulering van vervoersdiensten;

— het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten.

In de tweede alinea van dat artikel is echter bepaald dat het Hof van Justitie bevoegd blijft om kennis te nemen van verzoeken om een prejudiciële beslissing die opzichzelfstaande vragen opwerpen over de uitlegging van primair recht, internationaal publiekrecht, algemene Unierechtelijke beginselen of het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Daarom wordt elk bij het Hof ingediend verzoek om een prejudiciële beslissing vooraf geanalyseerd volgens de hieronder beschreven nadere bepalingen van artikel 93 bis van het Reglement voor de procesvoering van het Hof.

([3]) De bewerkbare versie stemt overeen met het document dat is opgesteld in tekstverwerkingssoftware zoals Microsoft Word, OpenOffice Writer, Google Docs of Pages. Anders dan op afbeeldingen gebaseerde software, zoals PDF, kan met dit bewerkbare formaat de tekst namelijk rechtstreeks worden gebruikt bij de behandeling van de zaak, met name in de vertaalfase.

27. Indien de president van het Hof, bijgestaan door de vicepresident en de eerste advocaat-generaal, na het verzoek om een prejudiciële beslissing te hebben geanalyseerd van oordeel is dat het verzoek in kwestie uitsluitend betrekking heeft op een of meer van de specifieke aangelegenheden als bedoeld in het vorige punt, deelt hij dit mee aan de griffie, die het verzoek onverwijld doorzendt aan de griffie van het Gerecht. Het verzoek wordt door de griffie formeel ingeschreven en de procedure wordt voortgezet bij het Gerecht overeenkomstig de bepalingen van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht, die in wezen identiek zijn aan de bepalingen van het Reglement voor de procesvoering van het Hof.

28. Indien de president, de vicepresident en de eerste advocaat-generaal op basis van een eerste analyse van oordeel zijn dat het verzoek om een prejudiciële beslissing weliswaar betrekking heeft op een of meer specifieke aangelegenheden, maar eveneens andere aangelegenheden betreft of opzichzelfstaande vragen opwerpt over de uitlegging van primair recht, internationaal publiekrecht, algemene Unierechtelijke beginselen of het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, wordt dit verzoek onmiddellijk voor nader onderzoek verwezen naar de algemene vergadering van het Hof, waaraan alle rechters en advocaten-generaal van het Hof deelnemen. Indien het Hof op basis van die analyse van oordeel is dat het verzoek om een prejudiciële beslissing uitsluitend betrekking heeft op een of meer van de specifieke aangelegenheden bedoeld in artikel 50 ter, eerste alinea, van het Statuut, wordt dit verzoek door de griffie van het Hof onmiddellijk doorgezonden naar de griffie van het Gerecht en wordt de procedure voortgezet bij het Gerecht overeenkomstig de bepalingen van zijn Reglement voor de procesvoering. In het tegenovergestelde geval wordt de procedure voortgezet bij het Hof overeenkomstig de bepalingen van het Reglement voor de procesvoering van het Hof. De verwijzende rechterlijke instantie wordt uiteraard onmiddellijk op de hoogte gebracht van het resultaat van deze analyse door de griffie van de betrokken rechterlijke instantie, die vanaf dat moment zijn exclusieve contactpunt wordt.

29. Wanneer het Gerecht vaststelt dat het niet bevoegd is kennis te nemen van een verzoek om een prejudiciële beslissing, verwijst het dat verzoek overeenkomstig artikel 54, tweede alinea, van het Statuut bij beschikking naar het Hof. Overeenkomstig artikel 256, lid 3, tweede alinea, VWEU kan het Gerecht eveneens in elke stand van het geding beslissen om een verzoek naar het Hof te verwijzen wanneer het van oordeel is dat dit verzoek een principiële beslissing vereist die van invloed kan zijn op de eenheid of de samenhang van het Unierecht. De nationale rechterlijke instantie wordt onmiddellijk op de hoogte gebracht van de verwijzing.

Interactie tussen de prejudiciële verwijzing en de nationale procedure

30. Hoewel de verwijzende rechterlijke instantie bevoegd blijft om voorlopige maatregelen te nemen, in het bijzonder bij een verwijzing ter beoordeling van de geldigheid, brengt de neerlegging van een verzoek om een prejudiciële beslissing mee dat de nationale procedure wordt geschorst totdat het Hof of het Gerecht uitspraak heeft gedaan.

31. Een verzoek om een prejudiciële beslissing blijft in beginsel bij het Hof of het Gerecht aanhangig zolang dit door de verwijzende rechterlijke instantie niet is ingetrokken. Daarbij moet de rol van het Hof en het Gerecht in het kader van de prejudiciële procedure voor ogen worden gehouden, die erin bestaat om tot een doeltreffende rechtsbedeling in de lidstaten bij te dragen, en niet om rechtsgeleerde adviezen te formuleren over algemene of hypothetische vragen. De prejudiciële procedure veronderstelt dat er daadwerkelijk een geschil bij de verwijzende rechterlijke instantie aanhangig is. Daarbij is het aan laatstgenoemde om het Hof of het Gerecht in kennis te stellen van enig procesincident dat een weerslag kan hebben op de aanhangigheid van de zaak voor deze nationale instantie en meer bepaald van elke afstand van instantie of minnelijke regeling van het hoofdgeding dan wel elk ander incident waardoor een einde komt aan het geding. Deze rechterlijke instantie dient het Hof dan wel het Gerecht tevens in kennis te stellen van een eventuele beslissing in het kader van een beroep tegen de verwijzingsbeslissing en de gevolgen ervan voor het verzoek om een prejudiciële beslissing. In het belang van het goede verloop van de prejudiciële procedure en met name om te vermijden dat het Hof of het Gerecht tijd en middelen besteedt aan een zaak die kan worden ingetrokken of zonder voorwerp kan geraken, is het van belang dat dergelijke informatie zo snel mogelijk aan het Hof of het Gerecht wordt meegedeeld.

32. De aandacht van de nationale rechterlijke instanties wordt er verder op gevestigd dat de intrekking van een verzoek om een prejudiciële beslissing een weerslag kan hebben op de behandeling van vergelijkbare zaken door de verwijzende rechterlijke instantie. Wanneer de afloop van meerdere aanhangige zaken voor de verwijzende rechterlijke instantie afhangt van het antwoord dat het Hof dan wel het Gerecht op de vragen van deze instantie zal geven, is het aangewezen om die zaken in het verzoek om een prejudiciële beslissing te voegen, om het Hof of het Gerecht in staat te stellen om, ondanks de eventuele intrekking van één of meer zaken, op de vragen te antwoorden.

Kosten en rechtsbijstand

33. De prejudiciële procedure bij het Hof en het Gerecht is kosteloos. Het Hof en het Gerecht beslissen niet over de kosten van de partijen in het geding dat bij de verwijzende rechterlijke instantie aanhangig is. Het staat aan deze laatste om daarover te beslissen.

34. Indien een partij in het hoofdgeding over onvoldoende middelen beschikt, kan het Hof of het Gerecht deze partij rechtsbijstand toekennen ter dekking van de kosten die de procedure voor haar meebrengt, met name de kosten van vertegenwoordiging. Die bijstand kan echter alleen worden toegekend wanneer de betrokken partij niet reeds op nationaal vlak bijstand ontvangt of wanneer die bijstand de kosten van de procedure bij het Hof of het Gerecht niet – of slechts gedeeltelijk – dekt. Deze partij wordt in elk geval verzocht om het Hof of het Gerecht alle informatie en bewijsstukken toe te zenden om haar werkelijke economische situatie te kunnen beoordelen.

Verloop van de procedure bij het Hof of het Gerecht en het gevolg dat de verwijzende rechterlijke instantie aan hun beslissing geeft

35. De griffie van het Hof of de griffie van het Gerecht blijft gedurende de gehele procedure met de verwijzende rechterlijke instantie in contact. Zij zendt haar een afschrift van alle processtukken toe en in voorkomend geval ook de verzoeken om toelichting of verduidelijking die noodzakelijk worden geacht om een nuttig antwoord te kunnen geven op de door die rechterlijke instantie gestelde vragen.

36. Na afloop van de procedure, die in beginsel uit een schriftelijke en een mondelinge fase bestaat, doet het Hof of het Gerecht bij arrest uitspraak over de vragen van de verwijzende rechterlijke instantie. In bepaalde gevallen kan het Hof of het Gerecht echter zonder mondelinge behandeling uitspraak over die vragen doen, of zelfs zonder de in artikel 23 van het Statuut bedoelde belanghebbenden te vragen om schriftelijke opmerkingen in te dienen. Dit is met name het geval wanneer de gestelde prejudiciële vraag identiek is aan een vraag waarover het Hof of het Gerecht zich reeds heeft uitgesproken, wanneer het antwoord op die vraag duidelijk kan worden afgeleid uit de rechtspraak of wanneer daarover redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan. In dergelijke gevallen zal het Hof of het Gerecht op grond van artikel 99 dan wel artikel 226 van zijn Reglement voor de procesvoering snel uitspraak doen over de gestelde vraag bij met redenen omklede beschikking die dezelfde draagwijdte en bindende kracht heeft als een arrest.

37. Na de uitspraak van het arrest of de betekening van de beschikking waarmee een einde komt aan het geding zendt de griffie van de betrokken rechterlijke instantie de beslissing waarmee een einde komt aan het geding aan de verwijzende rechterlijke instantie toe. Anders dan arresten en beschikkingen van het Hof, worden de arresten en beschikkingen van het Gerecht bindend volgens de voorwaarden van artikel 62 ter, tweede alinea, van het Statuut. De verwijzende rechterlijke instantie wordt verzocht om het Hof of het Gerecht, naargelang het geval, te laten weten welk gevolg zij aan deze beslissing heeft gegeven in het hoofdgeding. De verwijzende rechterlijke instantie wordt verzocht haar eindbeslissing met expliciete vermelding van het zaaknummer bij het Hof of het Gerecht toe te zenden aan het volgende adres: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.

Uitzonderlijke mogelijkheid van heroverweging door het Hof van de beslissing van het Gerecht

38. Zoals blijkt uit artikel 256, lid 3, derde alinea, VWEU kunnen de beslissingen die het Gerecht op prejudiciële vragen geeft op de wijze en binnen de grenzen die in het Statuut worden bepaald bij uitzondering door het Hof van Justitie worden heroverwogen, wanneer er een ernstig gevaar bestaat dat de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie wordt aangetast. In artikel 62, tweede alinea, van het Statuut is dienaangaande bepaald dat in een dergelijk geval het voorstel tot heroverweging van de beslissing van het Gerecht binnen een maand na de uitspraak van deze beslissing moet worden gedaan door de eerste advocaat-generaal van het Hof, en dat het Hof zich over dit voorstel dient uit te spreken en dienovereenkomstig dient te beslissen of heroverweging van de uitspraak van het Gerecht binnen een maand na het voorstel van de eerste advocaat-generaal noodzakelijk is. Uit de lezing van deze bepalingen juncto artikel 62 ter, tweede alinea, van het Statuut volgt dat de beslissing van het Gerecht dus pas definitief wordt bij het verstrijken van de voormelde termijnen of, indien de heroverwegingsprocedure daadwerkelijk wordt ingeleid, aan het einde van deze procedure, waarvan de nadere regels zijn opgenomen in de artikelen 194 en 195 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof.

39. Voor zover de heroverwegingsprocedure evenwel de uitzondering moet blijven, is het van belang dat de verwijzende rechterlijke instantie zo snel mogelijk op de hoogte wordt gesteld van een eventueel voorstel tot heroverweging van de beslissing van het Gerecht. In artikel 193 bis van het Reglement voor de procesvoering van het Hof is daarom bepaald dat de verwijzende rechterlijke instantie onverwijld op de hoogte wordt gebracht indien er geen voorstel tot heroverweging is gedaan en de beslissing van het Gerecht bijgevolg definitief wordt. Zo niet, dan zal deze rechterlijke instantie het antwoord van het Hof op het voorstel van de eerste advocaat-generaal – en, in geval van een bevestigend antwoord op dit voorstel, het einde van de heroverwegingsprocedure – moeten afwachten om te vernemen of het Hof de door het Gerecht gegeven beslissing bevestigt dan wel van oordeel is dat deze beslissing de eenheid of de samenhang van het recht van de Unie aantast. In dat geval zal het antwoord van het Hof op de vragen waarop de heroverweging betrekking heeft, in de plaats treden van het antwoord van het Gerecht.

II. **Bepalingen die van toepassing zijn op de verzoeken om een prejudiciële beslissing die bijzonder snel moeten worden behandeld**

40. Onder de voorwaarden in artikel 23 bis van het Statuut en de artikelen 105 tot en met 114 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof en artikel 237 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht kan op een prejudiciële verwijzing in bepaalde omstandigheden een versnelde procedure of een spoedprocedure worden toegepast. Over de toepassing van deze procedures wordt naargelang het geval door het Hof of het Gerecht beslist op met redenen omkleed afzonderlijk verzoek van de verwijzende rechterlijke instantie, waarin de feitelijke en juridische omstandigheden zijn vermeld die de toepassing van die procedure(s) rechtvaardigen. In uitzonderlijke gevallen kan het Hof of het Gerecht hiertoe ambtshalve beslissen, op grond van de aard of de omstandigheden van de zaak.

Voorwaarden voor toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure

41. Volgens artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof en artikel 237 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht kan een prejudiciële verwijzing dus worden behandeld volgens een versnelde procedure die afwijkt van de bepalingen van deze Reglementen, wanneer de aard van de zaak een behandeling binnen korte termijn vereist. Aangezien deze procedure grote druk legt op de deelnemers aan de procedure, en met name op alle lidstaten, die binnen veel kortere termijnen dan gewoonlijk hun schriftelijke of mondelinge opmerkingen zullen moeten indienen, mag alleen wanneer uit bijzondere omstandigheden een dringende situatie blijkt die rechtvaardigt dat het Hof of het Gerecht snel over de gestelde vragen uitspraak doet, om de toepassing ervan worden gevraagd. Dit kan met name het geval zijn wanneer sprake is van grote en op handen zijnde gevaren voor de volksgezondheid of het milieu, die mede door een snelle beslissing van het Hof of het Gerecht kunnen worden voorkomen, of wanneer bijzondere omstandigheden vereisen dat twijfel over fundamentele vragen in verband met het nationale constitutionele recht en het Unierecht binnen zeer korte termijn wordt weggenomen. Volgens vaste rechtspraak zijn het grote aantal personen of rechtssituaties dat mogelijk wordt geraakt door de beslissing die de verwijzende rechterlijke instantie zal moeten nemen na bij het Hof een prejudiciële procedure aanhangig te hebben gemaakt, het bestaan van grote economische belangen of de verplichting van de verwijzende rechterlijke instantie om snel uitspraak te doen, op zich echter geen uitzonderlijke omstandigheden die het beroep op de versnelde procedure kunnen rechtvaardigen.

42. Het voorgaande geldt nog meer voor de prejudiciële spoedprocedure bedoeld in artikel 107 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof. Deze procedure, die slechts van toepassing is op het Hof en alleen op de gebieden bedoeld in titel V van het derde deel van het VWEU, betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, legt immers nog grotere druk op de betrokken deelnemers, aangezien zij het aantal partijen dat schriftelijke opmerkingen mag indienen beperkt en het mogelijk maakt dat in extreme spoedgevallen de schriftelijke behandeling voor het Hof geheel wordt overgeslagen. Om de toepassing van deze procedure mag dus uitsluitend worden verzocht wanneer het absoluut noodzakelijk is dat het Hof zeer snel uitspraak doet over de vragen van de verwijzende rechterlijke instantie.

43. Ofschoon het niet mogelijk is om die omstandigheden hier uitputtend op te sommen, aangezien de rechtsregels van de Unie inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht veelomvattend zijn en zich geleidelijk ontwikkelen, kan een nationale rechterlijke instantie bij wijze van voorbeeld in de volgende situaties een verzoek om de prejudiciële spoedprocedure overwegen: in het geval, bedoeld in artikel 267, vierde alinea, VWEU, van een persoon die zich in hechtenis bevindt of wiens vrijheid is ontnomen, wanneer het antwoord op de opgeworpen vraag van doorslaggevende betekenis is voor de beoordeling van de rechtspositie van deze persoon, of bij een geschil betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid of het gezag over jonge kinderen, met name wanneer de uitkomst van het hoofdgeding afhangt van het antwoord op de prejudiciële vraag en het gebruik van de gewone procedure ernstige of zelfs onherstelbare schade kan toebrengen aan de relatie tussen een kind en (een van) zijn ouders dan wel aan zijn ontwikkeling en zijn integratie in het gezin en de

samenleving. Louter economische belangen, hoe belangrijk en legitiem deze ook zijn, de rechtsonzekerheid van de partijen in het hoofdgeding of andere partijen in soortgelijke gedingen, het grote aantal betrokken personen of rechtssituaties dat mogelijk wordt geraakt door de beslissing die de verwijzende rechterlijke instantie moet geven nadat zij het Hof om een prejudiciële beslissing heeft gevraagd, of zelfs het grote aantal zaken dat door de beslissing van het Hof kan worden geraakt, vormen als zodanig echter geen omstandigheden die de toepassing van de prejudiciële spoedprocedure kunnen rechtvaardigen.

Verzoek om toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure

44. Teneinde het Hof dan wel het Gerecht in staat te stellen snel te kunnen beslissen over de vraag of de versnelde procedure of de spoedprocedure moet worden toegepast, moeten in het verzoek nauwkeurig de feitelijke en juridische omstandigheden worden uiteengezet die de spoedeisendheid aantonen, en in het bijzonder de risico's die worden gelopen indien de zaak volgens de normale procedure wordt behandeld. Waar mogelijk dient de verwijzende rechterlijke instantie tevens op beknopte wijze weer te geven hoe de gestelde vragen volgens haar moeten worden beantwoord. Een dergelijke indicatie vergemakkelijkt namelijk de standpuntbepaling van de partijen in het hoofdgeding en de andere belanghebbenden die bij de procedure betrokken zijn, en draagt derhalve bij tot een snel verloop van de procedure.

45. Het verzoek om toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure moet in elk geval zodanig duidelijk uit het ingediende dossier blijken dat de griffie onmiddellijk kan vaststellen dat dit dossier een specifieke behandeling vereist. De verwijzende rechterlijke instantie wordt dan ook verzocht om aan te geven welke van beide procedures in de betrokken zaak aangewezen is en om haar verzoek vergezeld te doen gaan van het relevante artikel van het desbetreffende Reglement voor de procesvoering (artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof of artikel 237 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht, over de versnelde procedure, of artikel 107 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof, over de spoedprocedure). Deze vermelding moet op een duidelijk herkenbare plaats in haar verwijzingsbeslissing voorkomen of in een afzonderlijk schrijven van de verwijzende rechterlijke instantie.

46. Wat de verwijzingsbeslissing zelf betreft, is het in geval van spoedeisendheid van nog groter belang dat zij beknopt is, daar dit bijdraagt tot een snel verloop van de procedure.

Contact tussen het Hof dan wel het Gerecht, de verwijzende rechter en de partijen in het hoofdgeding

47. De rechterlijke instantie die om de toepassing van de versnelde procedure of de spoedprocedure verzoekt, wordt verzocht om dit verzoek en de verwijzingsbeslissing zelf – vergezeld van de tekst van die laatste beslissing in een formaat dat kan worden bewerkt – toe te zenden middels de applicatie e-Curia of per e-mail (DDP-GreffeCour@curia.europa.eu).

48. Met het oog op een beter verloop van de latere communicatie van het Hof of het Gerecht met zowel de verwijzende rechterlijke instantie als de partijen in het hoofdgeding, wordt de verwijzende rechterlijke instantie tevens verzocht om het e-mailadres dat het Hof of het Gerecht kan gebruiken, evenals de e-mailadressen van de vertegenwoordigers van de partijen in het hoofdgeding te vermelden.

BIJLAGE

Essentiële bestanddelen van een verzoek om een prejudiciële beslissing

Deze bijlage geeft een samenvatting van de belangrijkste gegevens die in een verzoek om een prejudiciële beslissing moeten voorkomen. Deze gegevens worden gevolgd door aanduiding van de punten in deze aanbevelingen waarin uitvoeriger op die gegevens wordt ingegaan.

Elk verzoek om een prejudiciële beslissing moet, ongeacht of het langs elektronische weg of per post wordt verzonden, het volgende vermelden:

1) de identiteit van de verwijzende rechterlijke instantie en, in voorkomend geval, van de kamer of de bevoegde rechtsprekende formatie (zie de punten 3-7);
2) de identiteit van de partijen in het hoofdgeding en, in voorkomend geval, de personen die hen voor de verwijzende rechterlijke instantie vertegenwoordigen (zie voor de partijen in het hoofdgeding echter de punten 21 en 22 van deze aanbevelingen betreffende de bescherming van persoonsgegevens);
3) het voorwerp van het hoofdgeding en de relevante feiten (zie punt 15);
4) de relevante bepalingen van het nationale recht en het Unierecht (zie de punten 15 en 16);
5) de redenen die de verwijzende rechterlijke instantie ertoe hebben gebracht zich vragen te stellen over de uitlegging of de geldigheid van het Unierecht (zie de punten 8-11 en 15-18);
6) de prejudiciële vragen (zie punt 19) en, in voorkomend geval,
7) de eventuele noodzaak van een specifieke behandeling van het verzoek in verband met, bijvoorbeeld, de bijzondere spoed waarmee het verzoek door het Hof of het Gerecht moet worden behandeld (zie de punten 40 en volgende).

Wat de vorm betreft, moeten de verzoeken om een prejudiciële beslissing in uitgetypte vorm, gedateerd en ondertekend aan de griffie van het Hof worden toegezonden, bij voorkeur langs elektronische weg, vergezeld van alle documenten die nuttig en relevant zijn voor de behandeling van de zaak (zie de punten 20-24 van deze aanbevelingen en, voor verzoeken die bijzonder snel moeten worden behandeld, de punten 44-48).

Door het Hof en het Gerecht aanbevolen wijzen van toezending

Om een optimale communicatie te verzekeren met de rechterlijke instanties die een verzoek om een prejudiciële beslissing voorleggen, bevelen het Hof en het Gerecht het gebruik van de volgende wijzen van toezending aan:

1) Indiening van het verzoek om een prejudiciële beslissing (of van andere relevante documenten die verband houden met dat verzoek):

   — Het ondertekende origineel van het verzoek om een prejudiciële beslissing (of van andere documenten die verband houden met het verzoek): verzending via de applicatie e-Curia. De regeling voor kosteloze en beveiligde toegang tot deze applicatie en de voorwaarden voor het gebruik ervan zijn beschikbaar op het volgende adres: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/nl/

   — Een versie van het verzoek om een prejudiciële beslissing (of van andere documenten die verband houden met het verzoek) in een formaat dat kan worden bewerkt: editable-versions@curia.europa.eu

2) Toezending van de eindbeslissing van de verwijzende rechter (indien nodig geanonimiseerd, met name om deze online te zetten) na de beslissing van het Hof of het Gerecht over het verzoek om een prejudiciële beslissing: Follow-up-DDP@curia.europa.eu